5.4.3 Vlastivěda

Charakteristika vyučovacího předmětu

Vlastivěda v návaznosti na Prvouku přináší žákům základní poznatky o významných přírodních, hospodářských, společenských, kulturních a historických okolnostech života lidí a o výsledcích jejich činnosti, seznamuje je s důležitými událostmi a významnými osobnostmi regionálních a národních dějin. Integruje poznatky, dovednosti a zkušenosti z vyučování a osobního života žáků s dalšími informacemi z tisku, rozhlasu a televize a ze zájmových oblastí, tyto podněty přístupně vysvětluje, uvádí do souvislostí a v potřebné míře zobecňuje. Formuje u žáků vědomí příslušnosti k vlastnímu národu, pěstuje žádoucí hodnotové orientace, rozvíjí zájem žáků o poznávání života, tradic, zvyklostí a zvláštností společenství v různých historických obdobích a v různých kulturních oblastech světa. Na příkladech ze života lidí, na základě zkušeností žáků a prostřednictvím rozmanitých činností získávají pojmy domov a vlast konkrétní, věcný, ale i mravně a citově zabarvený obsah.

Obsahové, časové a organizační vymezení vyučovacího předmětu

Vlastivěda je realizována ve 4. a v 5. ročníku dvěma hodinami týdně. Je součástí vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět, jejíž vzdělávací obsah je rozdělen na pět tematických okruhů, z nichž tři okruhy jsou obsahem předmětu Vlastivěda. Prvním okruhem je **Místo, kde žijeme**, v němž se žáci učí o organizaci života v obci a ve společnosti. Jsou vedeni k aktivnímu přístupu k novým poznatkům, hledání souvislostí a orientaci v pojmech a také k praktickému poznávání nejbližšího okolí, probouzení kladného vztahu k místu bydliště, poznávání místních a regionálních skutečností. Postupně je rozvíjen jejich vztah k naší zemi, národní cítění.

V okruhu **Lidé kolem nás** u žáků upevňujeme základy vhodného chování a jednání mezi lidmi. Žáci si mají uvědomit význam a podstatu tolerance, pomoci, solidarity, úcty, snášenlivosti a rovného postavení všech lidí ve společnosti. Jsou seznámeni se základními právy a povinnostmi i problémy ve společnosti i ve světě. Žáky směřujeme k výchově budoucího občana demokratického státu.

Posledním okruhem je **Lidé a čas.** Žáci se učí orientovat v dějích a v čase, postupně si uvědomují časové a vztahové posloupnosti dějů a utváření historie věcí a dějů. Podstatou je snaha o vyvolání zájmu u žáků samostatně vyhledávat, získávat, zkoumat a třídit informace z historie a současnosti z dostupných zdrojů, především od členů rodiny, v nejbližším okolí prostřednictvím návštěvy regionálních sbírek, společné exkurze památek, specializovaných sbírek muzeí, knihoven, prostřednictvím vyhledávání informací na internetu.

Do vzdělávacího obsahu předmětu Vlastivěda jsou začleněny vybrané okruhy z průřezových témat Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Environmentální výchova a Mediální výchova.

Výuka probíhá převážně v rámci kmenové učebny, případně v terénu. Pro práci s různými zdroji informací je využívána také počítačová učebna.

Týdenní časová dotace v ročnících											
1.	**2.**	**3.**	**4.**	**5.**	**1. stupeň celkem**	**6.**	**7.**	**8.**	**9.**	**2. stupeň celkem**	**Celkem**
0	0	0	2	2	4	0	0	0	0	0	4

Výchovné a vzdělávací strategie

V předmětu Vlastivěda využívají učitelé pro utváření a rozvoj klíčových kompetencí zejména tyto strategie:

Kompetence k učení

- vedeme a motivujeme žáky k užívání správné terminologie a symboliky,
- vysvětlujeme a zprostředkováváme žákům zkušenosti z cest, umožňujeme porovnání podmínek ve vlasti a v Evropě,
- učíme žáky určit polohu bydliště, školy vzhledem ke krajině, státu a Evropě,
- učíme žáky začlenit obec do příslušného kraje, vyhledat jednoduché údaje v mapě.

Kompetence k řešení problémů

- vedeme a motivujeme žáky k odpovědnosti za rozhodnutí a úsudky,
- pomáháme žákům využívat při práci odbornou literaturu, prostředky IT, porovnávat způsob života a prostředí ve své vlasti a v jiných zemích,
- systematicky žáky seznamujeme s odlišnostmi jednotlivých zemí v porovnání s naší vlastí
- vedeme žáky k rozlišování a třídění získaných vědomosti o podmínkách v naší republice a Evropě.

Kompetence komunikativní

- umožňujeme žákům aktivní zapojení do společenského dění, využívání IT, směrujeme žáky ke vhodné spolupráci a soužití s ostatními lidmi,
- směřujeme a motivujeme žáky k operacím s vlastním úsudkem, myšlenkami, k jejich logickému uspořádávání,
- vedeme žáky ke kultivovanému a výstižnému vyjadřování ústně i písemně,
- vedeme žáky k rozlišování náčrtů, jednoduchých plánů, map.

Kompetence sociální a personální

- aktivně podporujeme u žáků sebedůvěru, sebepojetí s cílem dosáhnout sebeuspokojení a sebeúcty,
- pomáháme žákům při volbě vhodného řešení úkolů, ovlivňujeme chování žáků při skupinové a týmové práci,
- vedeme žáky k rozlišování základních rozdílů v chování lidí na základě vlastních zkušeností získaných při skupinové a týmové práci,

- podporujeme žáky v obhajování svých názorů a jednání ve skupině lidí, učíme je rozpoznávat jednání a chování porušující základní lidská práva nebo demokratické principy.

Kompetence občanská

- pomáháme žákům při vlastním hodnocení výsledků práce, vedeme je k odpovědnosti proti násilí, k toleranci ve společnosti,
- seznamujeme žáky s významnými rodáky, kulturními památkami a národním dědictvím,
- učíme žáky chápat a hodnotit základní ekologické souvislosti a environmentální problémy regionu a státu,
- vytváříme pozitivní vztah žáků k minulosti kraje, předkům, domovu, vlasti.

Kompetence pracovní

- vedeme žáky k dodržování veškerých zásad bezpečnosti při práci a komunikaci,
- podporujeme vzájemnou spolupráci žáků, společné plnění úkolů, vzájemnou pomoc a toleranci při řešení problémů, získávání znalostí a zkušeností,
- učíme žáky postupy práce s informačními materiály, odbornou literaturou, IT,
- vedeme žáky k uplatňování elementárních poznatků o lidské společnosti, porovnávání minulosti a současnosti.

Kompetence digitální

- zapojujeme žáky do vytváření společných pravidel chování ve třídě včetně pravidel při práci s technologiemi (PC, tabletem, interaktivní tabulí, mobilním telefonem apod.),
- poskytujeme žákům konkrétní příležitosti k využívání digitálních technologií, při nichž si mohou uvědomit a dodržovat pravidla chování v online prostředí (např. sdílení dokumentů, online komunikace),
- vytváříme modelové situace, které žákům umožňují si uvědomit, že není vhodné zveřejňovat své osobní údaje a že každá činnost v online prostředí zanechává digitální stopu, kterou lze jen obtížně odstranit,
- vedeme žáky k respektování autorských práv, např. při využívání obrázků, fotografií, videí a informací při řešení zadaných úkolů a při práci na individuálních i společných projektech,
- nabízíme žákům příležitosti, aby vhodně využívali digitální technologie při provádění a zaznamenávání průběhu (např. pořizováním vlastních fotografií, časosběrných videí) a výsledků jednoduchých pokusů,
- využíváme digitální technologie a online aplikace při pozorování přírody,
- při využívání digitálních technologií pravidelně zařazujeme relaxační činnosti a vedeme žáky k tomu, aby si uvědomovali zdravotní rizika dlouhodobého používání digitálních technologií; prakticky žáky učíme, jak jim mohou předcházet.

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu

Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět Vyučovací předmět: Vlastivěda				
Očekávané výstupy z RVP ZV	**Školní výstupy**	**Učivo**	**Průřezová témata, *mezipředmětové vztahy***	**Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření**
4. ročník				
Místo, kde žijeme				
ČJS-5-1-01 určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu	**žák:** - určí polohu svého bydliště - upozorní na riziková místa a situace ve svém okolí - seznámí se s členěním území ČR - začlení svoji obec do příslušného kraje a vyhledá na mapě krajské město - zná hlavní město ČR a dokáže upozornit na některé jeho zajímavosti - určí polohu ČR na mapě - zná a na mapě vyhledá sousední státy ČR	**Obec (město), místní krajina** **Poloha obce** **Členění území ČR** **Poloha České republiky** **Sousední státy ČR**	**OSV1** - cvičení dovednosti zapamatován, řešení problémů;, dovednosti pro učení a studium **VMEGS1** - naši sousedé v Evropě **VMEGS2** - naše vlast a Evropa	**ČJS-5-1-01p** popíše polohu svého bydliště na mapě, začlení svou obec (město) do příslušného kraje **ČJS-5-1-01p** orientuje se na mapě České republiky, určí světové strany
ČJS-5-1-02 určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich a řídí se podle zásad bezpečného pohybu a pobytu	**žák:** - zná a určí světové strany podle kompasu, buzoly - seznámí se se způsoby určení světových stran podle	**Orientace v krajině** **Světové strany hlavní a vedlejší**	***Tv*** *- turistika a chování v přírodě*	**ČJS-5-1-02p** řídí se zásadami bezpečného pohybu a pobytu v přírodě

v přírodě	přírodních úkazů - určí světové strany na mapě - seznámí se s postupem orientace v krajině - orientuje se podle mapy - dodržuje zásady bezpečného pohybu a pobytu v přírodě	**Orientační body a linie** **Kompas, buzola**		
ČJS-5-1-03 rozlišuje mezi náčrty, plány a základními typy map; vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky, Evropy	**žák:** - rozliší různé typy map - seznámí se s měřítkem map a zná jeho význam - umí pracovat s legendou mapy - seznámí se s povrchem ČR, na mapě ČR vyhledá nížiny a pohoří, zná nejvyšší horu ČR - seznámí se s vodstvem ČR, na mapě ČR vyhledá řeky, rybníky, jezera, přehrady - pracuje s pojmy pramen, přítok, soutok, ústí, povodí, úmoří - orientuje se v pojmech podnebí a počasí - seznámí se s druhy a typy půd a jejich využitím - s příslušným typem mapy ČR se seznámí s výskytem nerostných surovin a místem jejich těžby, zastoupením průmyslu a zemědělstvím	**Mapy obecně zeměpisné a tematické** (obsah, grafika, vysvětlivky (typy map, globus, měřítko, čtení map) **Mapa České republiky** **Okolní krajina - Česká republika** (zemský povrch a jeho tvary, vodstvo na pevnině, rozšíření půd, rostlinstva a živočichů, vliv krajiny na život lidí, působení lidí na krajinu a životní prostředí) **Povrch a vodstvo ČR, zemědělství, nerostné bohatství a průmysl**	**OSV1** - cvičení dovednosti zapamatován, řešení problémů;, dovednosti pro učení a studium **EV1** - ekosystémy; lidské sídlo; pochopení hlubokého ovlivnění přírody v průběhu vzniku civilizace až po dnešek – kulturní krajina **EV2** - vliv přírodních podmínek na život člověka (voda, ovzduší, půda, přírodní zdroje – surovinové a energetické, jejich vyčerpatelnost, vliv na prostředí, principy hospodaření s přírodními zdroji) **EV3** - vliv zemědělství, dopravy a průmyslu na životní prostředí; ochrana; **EV4** - naše obec (příroda a kultura obce a její ochrana) **VMEGS1** - lidová slovesnost, tradice a zvyky **VMEGS2** - naše vlast a Evropa	**ČJS-5-1-03p** má základní znalosti o České republice a její zeměpisné poloze v Evropě
ČJS-5-1-04	**žák:**	**Regiony ČR**	**MKV1** - poznávání vlastního kulturního zakotvení	**ČJS-5-1-04p**

vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým způsobem posoudí jejich význam	- jednoduchým způsobem posoudí význam typických regionálních zvláštností	**Ochrana životního prostředí**	*M - měřítko mapy* ***Př** - voda; ochrana životního prostředí* ***Čj** - vypravování zážitků z vlastních cest* ***Vv** - inspirace okolím*	uvede pamětihodnosti, zvláštnosti a zajímavosti regionu, ve kterém bydlí
ČJS-5-1-05 porovná způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích	**žák:** - prezentuje svoje zážitky a zajímavosti z vlastních cest	**Regiony a města ČR**		**ČJS-5-1-05p** sdělí poznatky a zážitky z vlastních cest
ČJS-5-1-06 rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce, symboly našeho státu a jejich význam	**žák:** - pozná, pojmenuje a popíše státní symboly a vysvětlí, při jakých příležitostech se užívají - rozliší hlavní orgány státní moci - orientuje se v pojmech - prezident, parlament, vláda	**Naše vlast** (národ, základy státního zřízení a politického systému ČR, státní správa a samospráva, prezident, vláda, parlament, státní symboly)	**VDO2** - práva a povinnosti občanů; úloha občana v demokratické společnosti; základní principy a hodnoty demokratického politického systému **VDO3** - demokratické volby a politika; obec jako základní jednotka samosprávy stát **VMEGS2** - státní a evropské symboly ***Vv** - česká vlajka, státní znak* ***Hv** - česká hymna*	**ČJS-5-1-06p** pozná státní symboly České republiky
Lidé kolem nás				
ČJS-5-2-01 vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě)	**žák:** - spoluvytváří pravidla třídy - dodržuje pravidla pro soužití ve škole (školní řád) - seznámí se základními právy a povinnostmi dítěte - nabídne pomoc slabším	**Soužití lidí** (mezilidské vztahy, pomoc nemocným a sociálně) slabým **Právo a spravedlnost** (základní lidská práva a práva dítěte, práva	**OSV2** - moje vztahy k druhým lidem **OSV6** - vzájemné poznávání ve skupině, rozvoj pozornosti vůči odlišnostem a hledání výhod v odlišnostech	**ČJS-5-2-01p** dodržuje pravidla pro soužití ve škole, v rodině, v obci (městě)

	- dodržuje zásady vhodného chování ve škole, v rodině, v obci - respektuje kulturní odlišnosti - obhajuje své názory a postoje, argumentuje - navrhuje a hledá společné řešení s ostatními - připustí svůj omyl a navrhne řešení - odmítne nepříjemnou nebo rizikovou komunikaci v digitálním světě - na příkladu rozliší jednání v souladu s pravidly a jednání porušující pravidla v digitálním světě - respektuje autorská práva	a povinnosti žáků školy, zákony; autorské právo) **Komunikace** (pravidla dialogu, komunikace v digitálním světě (např. SMS, e-mail)) **Lidské vlastnosti** **Řešení konkrétních situací** (v každodenním životě třídy a školy)	**OSV7** - chování podporující dobré vztahy; empatie, pohled očima druhého, respektování, podpora, pomoc; lidská práva jako regulativ vztahů **OSV11** - pomáhající a prosociální chování **VDO2** - Listina základních práv a svobod, práva a povinnosti občana **MKV2** - právo všech lidí žít společně a podílet se na spolupráci; důležitost integrace jedince do skupiny; lidská solidarita **MKV5** - nekonfliktní život v multikulturní společnosti	
ČJS-5-2-02 rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už nemohou tolerovat	**žák:** - zná pojem Ústava ČR - seznamuje se základními lidskými právy a dbá na jejich dodržování - rozpozná riziková chování a situace ve svém okolí, dokáže na ně upozornit - snaží se předcházet konfliktům, zvládání vlastní emocionality - zodpovědně přistupuje k ochraně životního prostředí - seznamuje se s přírodním	**Chování lidí** (vlastnosti lidí, pravidla slušného chování – ohleduplnost, etické zásady, zvládání vlastní emocionality; rizikové situace; rizikové chování, předcházení konfliktům) **Právo a spravedlnost** **Základní lidská práva** **Ústava ČR**	**OSV3** - sebekontrola a sebeovládání **OSV7** - lidská práva jako regulativ vztahů **OSV8** - komunikační dovednosti, vedení dialogu, komunikace v různých situacích **OSV10** - dovednosti pro řešení problémů a rozhodování, problémy v mezilidských vztazích **OSV11** - kvality typu odpovědnost, spolehlivost,	**ČJS-5-2-02p** rozpozná nevhodné jednání a chování vrstevníků a dospělých **ČJS-5-2-02p** uvede základní práva dítěte, práva a povinnosti žáka školy

	i společenským prostředím obce a snaží se zapojit do zlepšení životního prostředí	**Ochrana životního prostředí**	spravedlnost, respektování atd.; pomáhající a prosociální chování**;** převzetí zodpovědnosti za své jednání v souvislosti s ochranou přírody **VDO1** - demokratická a atmosféra a vztahy ve škole **VDO2** - Listina základních práv a svobod, práva a povinnosti občana **VDO4** - význam ústavy jako základního zákona země; demokratické způsoby řešení konfliktů a problémů **EV4** - naše obec, příroda a kultura obce a jejj ochrana; zajištění ochrany životního prostředí v obci ***Př*** *- ochrana životního prostředí* ***Čj*** *- dialog*	
ČJS-5-2-03 orientuje se v základních formách vlastnictví; používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů, vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vracet dluhy	**žák:** - rozlišuje vlastnictví soukromé, veřejné, osobní a společné, hmotný a nehmotný majetek - používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze - porovná svá přání a potřeby se svými finančními	**Vlastnictví** (soukromé, veřejné, osobní, společné) **Hmotný a nehmotný majetek** **Rozpočet, příjmy a výdaje domácnosti; hotovostní a bezhotovostní forma peněz, způsoby placení; banka jako správce peněz, úspory, půjčky**	**OSV3** - regulace vlastního jednání a prožívání (regulace svých přání na základě finančních možností) ***M*** *- finanční matematika*	**ČJS-5-2-03p** používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu jednoduchého nákupu a vrácené peníze **ČJS-5-2-03p** porovná svá přání a potřeby se svými finančními možnostmi, uvede příklady rizik půjčování peněz

	možnostmi - uvede příklady základních příjmů a výdajů domácnosti - sestaví jednoduchý rozpočet - orientuje se v pojmech hotovostní a bezhotovostní forma peněz, banka, úspory, půjčky			**ČJS-5-2-03p** sestaví jednoduchý osobní/rodinný rozpočet, uvede příklady základních příjmů a výdajů
Lidé a čas				
ČJS-5-3-01 pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy	**žák:** - pracuje s časovými údaji - orientuje se v pojmech kalendář, letopočet, století, tisíciletí	**Orientace v čase a časový řád** (určování času, čas jako fyzikální veličina, dějiny jako časový sled událostí, kalendář, letopočet, generace)	***M** - jednotky času; číselná osa*	
ČJS-5-3-02 využívá knihoven, sbírek muzeí a galerií jako informačních zdrojů pro pochopení minulosti	**žák:** - zná zdroje pro získávání informací o minulosti - navštěvuje knihovny, muzea - rozumí významu kulturního dědictví - dokáže vyhledat informace - rozezná rozdíl mezi životem dnes a životem v dávných dobách - seznámí se s reáliemi minulosti (pravěk, nejstarší osídlení vlasti, Velká Morava, Přemyslovci, Lucemburkové, husitství, Jagellonci, Habsburkové) - zná významné události a pověsti, které se vztahují k regionu a kraji	**Knihovny, muzea, chráněné památky, památná místa** **Regionální památky** (péče o památky, lidé a obory zkoumající minulost) **Současnost a minulost v našem životě**. **Pravěk, nejstarší osídlení vlasti, Velká Morava, Přemyslovci, Lucemburkové, husitství, Jagellonci, Habsburkové** **Území českého státu v**	**MKV1** - poznávání vlastního kulturního zakotvení **EV3** - ochrana přírody a kulturních památek **EV4** - naše obec (příroda a kultura obce) **MV1** - rozlišování zábavních prvků ve sdělení od informativních, chápání podstaty sdělení **VMEGS1** - události a artefakty v blízkém okolí mající vztah k Evropě	

		proměnách času	**VMEGS3** - kořeny a zdroje evropské civilizace; klíčové mezníky naší historie ***Čj*** *- vyhledávání informací, čtení s porozuměním* ***Vv*** *- lidové umění* ***Pč*** *- stolování dnes a dříve*	
ČJS-5-3-03 srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifik	**žák:** - seznamuje se se způsobem života v jednotlivých historických obdobích - má povědomí o důležitých událostech, které ovlivnily budoucí život lidí - porovnává způsob života, bydlení, předměty denní potřeby, průběh lidského života v minulosti a dnes - má povědomí o regionálních historických událostech - se seznamuje s významnými dny a státními svátky - vyhledá je v kalendáři	**Současnost a minulost v našem životě** (proměny způsobu života, bydlení, předměty denní potřeby, průběh lidského života) **Státní svátky a významné dny**	**VMEGS1** - události a artefakty v blízkém okolí mající vztah k Evropě **VMEGS3** - kořeny a zdroje evropské civilizace; klíčové mezníky naší historie ***Čj*** *- čtení s porozuměním* ***Vv*** *- lidové umění* ***Pč*** *- stolování dnes a dříve; pracovní nástroje dnes a dříve; povolání*	**ČJS-5-3-03p** rozeznává rozdíl mezi životem dnes a životem v dávných dobách **ČJS-5-3-03p** uvede významné události, které se vztahují k regionu a kraji **ČJS-5-3-03p** vyjmenuje nejvýznamnější kulturní, historické a přírodní památky v okolí svého bydliště

5. ročník

Očekávané výstupy z RVP ZV	Školní výstupy	Učivo	Průřezová témata, *mezipředmětové vztahy*	Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření

Místo, kde žijeme				
ČJS-5-1-01 určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu	**žák:** - určí a lokalizuje na mapě Královéhradecký kraj - zná základy historie obce - zná polohu, povrch, vodstvo, průmysl, zemědělství a kulturu Královéhradeckého kraje - sleduje vliv vzájemného působení lidí a krajiny	**Kraj Vysočina**	**OSV1** - cvičení dovednosti zapamatován, řešení problémů;, dovednosti pro učení a studium **VMEGS1** - naši sousedé v Evropě **VMEGS2** - naše vlast a Evropa **EV1** - ekosystémy; lidské sídlo; pochopení hlubokého ovlivnění přírody v průběhu vzniku civilizace až po dnešek – kulturní krajina **EV2** - vliv přírodních podmínek na život člověka (voda, ovzduší, půda, přírodní zdroje – surovinové a energetické, jejich vyčerpatelnost, vliv na prostředí, principy hospodaření s přírodními zdroji) **EV3** - vliv zemědělství, dopravy a průmyslu na životní prostředí; ochrana; **EV4** - naše obec (příroda a kultura obce a její ochrana) **VMEGS1** - lidová slovesnost, tradice a zvyky **VMEGS2** - naše vlast a Evropa **MKV1** - poznávání vlastního kulturního zakotvení	**ČJS-5-1-01p** popíše polohu svého bydliště na mapě, začlení svou obec (město) do příslušného kraje **ČJS-5-1-01p** orientuje se na mapě České republiky, určí světové strany
ČJS-5-1-03 rozlišuje mezi náčrty, plány a základními typy map; vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky, Evropy	**žák:** - dokáže vyjmenovat sousední státy ČR - má základní povědomí o sousedních státech ČR - vyjmenuje a vyhledá na mapě Evropy pohoří, nížiny, řeky, jezera, okrajová a vnitřní moře, evropské státy a města - zná názvy kontinentů a oceánů	**Sousední státy ČR** **Evropa** (poloha, povrch, vodstvo, podnebí, rostliny a živočichové, hospodářství, obyvatelstvo) **Mapa Evropy a polokoulí** **Evropské státy** **Světadíly a oceány**		**ČJS-5-1-03p** má základní znalosti o České republice a její zeměpisné poloze v Evropě
ČJS-5-1-04 vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým způsobem posoudí jejich význam	**žák:** - zná základní údaje o našem hlavním městě - má přehled o krajích ČR - orientuje se na mapě ČR	**Hlavní město ČR** **Kraje ČR** **Mapa ČR**		**ČJS-5-1-04p** uvede pamětihodnosti, zvláštnosti a zajímavosti regionu, ve kterém bydlí

			MKV5 - nekonfliktní život v multikulturní společnosti ***Př*** *- rostliny a živočichové v naší krajině* ***Čj*** *- čtení* ***M*** *- měřítko mapy*	
ČJS-5-1-05 porovná způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích	**žák:** - prezentuje vlastní poznatky a zážitky z cest - porovnává odlišný způsob života v jednotlivých zemích	**Cestujeme po Evropě** **Česko jako součást Evropské unie**	**VMEGS1** - zážitky a zkušenosti z Evropy; život dětí v jiných zemích; lidová slovesnost, zvyky a tradice národů Evropy **VMEGS2** - život Evropanů a styl života v evropských rodinách **VMEGS3** - instituce Evropské unie a jejich fungování; co Evropu spojuje a co ji rozděluje ***Vv*** *- kresba, malba zážitků* ***Čj*** *- vypravování vlastních zážitků*	**ČJS-5-1-05p** sdělí poznatky a zážitky z vlastních cest
ČJS-5-1-06 rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce, symboly našeho státu a jejich význam	**žák:** - chápe pojem demokracie - vyjmenuje a pozná státní symboly	**Česká republika jako demokratický stát** (hlavní město, státní symboly)	**VDO2** - práva a povinnosti občanů; úloha občana v demokratické společnosti; základní principy a hodnoty demokratického politického systému **VDO3** - demokratické volby a politika; obec jako základní jednotka samosprávy stát	**ČJS-5-1-06p** pozná státní symboly České republiky

			VDO4 - základní principy demokracie **VMEGS2** - státní a evropské symboly **MKV5** - nekonfliktní život v multikulturní společnosti ***Vv*** *- státní vlajka* ***Hv*** *- státní hymna*	
Lidé kolem nás				
ČJS-5-2-01 vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě)	**žák:** - dodržuje pravidla pro soužití ve škole - spoluvytváří pravidla třídy - respektuje kulturní odlišnosti - obhajuje své názory a postoje, argumentuje - hledá společné řešení s ostatními - pojmenuje rozdíly v komunikaci ve fyzickém a digitálním světě - uvede na příkladu rozdíly mezi reálnou a digitální identitou - uvede příklad informace, která může poškozovat druhou osobu	**Soužití lidí** (mezilidské vztahy, komunikace, komunikace v digitálním světě, předcházení konfliktním situacím v online prostředí; principy demokracie) **Osobní bezpečí** – ochrana osobních údajů, digitální stopa **Řešení konkrétních situací v každodenním životě třídy a školy**	**OSV2** - moje vztahy k druhým lidem **OSV6** - vzájemné poznávání ve skupině, rozvoj pozornosti vůči odlišnostem a hledání výhod v odlišnostech **OSV7** - chování podporující dobré vztahy; empatie, pohled očima druhého, respektování, podpora, pomoc; lidská práva jako regulativ vztahů **OSV8** - komunikační dovednosti, vedení dialogu, komunikace v různých situacích **OSV11** - pomáhající a prosociální chování	**ČJS-5-2-01p** dodržuje pravidla pro soužití ve škole a v rodině, v obci (městě)
ČJS-5-2-02 rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už nemohou tolerovat		**Právo a spravedlnost** (základní lidská práva a práva dítěte, práva a povinnosti žáků školy)		**ČJS-5-2-02p** rozpozná nevhodné jednání a chování vrstevníků a dospělých **ČJS-5-2-02p**

	- zná a plně respektuje práva a povinnosti žáků školy		**VDO1** - demokratická a atmosféra a vztahy ve škole; aktivní zapojení žáků do žákovské samosprávy **VDO2** - Listina základních práv a svobod, práva a povinnosti občana **MKV1** - jedinečnost každého člověka, respektování zvláštností různých etnik **MKV2** - právo všech lidí žít společně a podílet se na spolupráci bez ohledu na jejich kulturní, sociální, náboženskou, zájmovou nebo generační příslušnost;; důležitost integrace jedince do skupiny; lidská solidarita **EV4** - naše obec – kultura obce	uvede základní práva dítěte, práva a povinnosti žáka školy
ČJS-5-2-03 orientuje se v základních formách vlastnictví; používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů, vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vracet dluhy	**žák:** - má povědomí o výdajích domácnosti - na příkladech objasní rizika půjčování peněz - používá bankovky i mince v běžných situacích - odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze - na příkladu vysvětlí, jak reklamovat zboží	**Rozpočet, příjmy a výdaje domácnosti, hotovostní a bezhotovostní forma peněz, způsoby placení, banka jako správce peněz, úspory, půjčky** **Vlastnictví** (soukromé, veřejné, osobní, společné) **Hmotný a nehmotný majetek**	***M*** *- finanční gramotnost* **OSV3** - regulace vlastního jednání a prožívání (regulace svých přání na základě finančních možností) **VDO4** - význam ústavy jako základního zákona země; demokratické způsoby řešení konfliktů a problémů	**ČJS-5-2-03p** používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu jednoduchého nákupu a vrácené peníze **ČJS-5-2-03p** porovná svá přání a potřeby se svými finančními možnostmi, uvede příklady rizik půjčování peněz **ČJS-5-2-03p**

				sestaví jednoduchý osobní/rodinný rozpočet, uvede příklady základních příjmů a výdajů
Lidé a čas				
ČJS-5-3-01 pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy	**žák:** - chápe dějiny jako časový sled událostí - orientuje se v čase a časové ose - zná zdroje pro získávání informací o minulosti - navštěvuje knihovny, muzea - rozumí významu kulturního dědictví - orientuje se v časovém sledu významných historických událostí v období 17. až 20. století	**Čas a časová osa** (orientace v čase a časový řád, letopočet, řazení historických událostí) **Regionální památky** (péče o památky, lidé a obory zkoumající minulost) **Doba pobělohorská** **Život v době baroka** **Jan Ámos Komenský** **Osvícenství** (Marie Terezie, Josef II.) **Život na vesnici v 18. století** **Manufaktury** **Čeští vynálezci** **Národní obrození** **Z poddaného člověka občan** (konec roboty) **2. polovina 19. století** **Národ sobě** **Rakousko-Uhersko**	***M*** *- orientace na číselné ose* **MKV1** - poznávání vlastního kulturního zakotvení **EV3** - ochrana přírody a kulturních památek **EV4** - naše obec (příroda a kultura obce) **VMEGS1** - události a artefakty v blízkém okolí mající vztah k Evropě **VMEGS3** - kořeny a zdroje evropské civilizace; klíčové mezníky naší historie ***Čj*** *- čtení (historické knihy), vyhledávání informací; exkurze, výlety, besedy* ***Hv*** *- státní hymna* ***Vv*** *- lidové umění* ***Pč*** *- stolování dnes a dříve; pracovní nástroje dnes a dříve; povolání*	
ČJS-5-3-02 využívá knihoven, sbírek muzeí a galerií jako informačních zdrojů pro pochopení minulosti				
ČJS-5-3-03 srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifik	**žák:** - má povědomí o důležitých událostech, které ovlivnily budoucí život lidí - porovnává způsob života, bydlení, předměty denní potřeby, průběh lidského života v minulosti a dnes - má povědomí o regionálních historických událostech - má přehled o historických důvodech pro zařazení státních svátků a významných dnů			**ČJS-5-3-03p** rozeznává rozdíl mezi životem dnes a životem v dávných dobách **ČJS-5-3-03p** uvede významné události, které se vztahují k regionu a kraji **ČJS-5-3-03p** vyjmenuje nejvýznamnější kulturní, historické a přírodní památky v okolí svého bydliště

		První světová válka **Vznik Československé republiky** (T. G. Masaryk) **Druhá světová válka** **Válečná a poválečná doba** **Od totality k demokracii** **Státní svátky a významné dny**	***Př*** *- vliv člověka na přírodu (lesy, rybníky, zemědělství)* ***Inf*** *- vyhledávání informací na internetu*	